

Részlet
az „Almási Miklósról” című videófilmből

Szerkesztő riporter: Bárdos Judit
Felvétel és utómunkák: Tóth Imre 2002.

Interjú Balassa Péterrel
2002. április

Riporter: Bárdos Judit
A továbbiakban: B.P. és B.J.

B.P.: 1962 óta, tehát 40 éve ismerem. A Petőfi Gimnáziumban volt tanár, és ő helyettesített egy órát. Úgy ismertem meg, hogy bejött helyettesíteni valamilyen órára, mert beteg volt a tanár és behozott egy könyvet németül és azt mondta, hogy azt csinálunk, amit akarunk, csak hagyjuk őt olvasni. És leült olvasni ugye a német könyvet, és akkor nem hagytuk olvasni. Bezzeg én zajongtam és fölállított, hogy: „Mondtam, hogy ne pofázzon!”. „Ki maga?” És akkor mondtam, hogy – mit popázott, és akkor mondtam, hogy a legújabb szovjet költőket olvastam a Nagyvilágban.

„Akkor meg várjon meg a szünetben, hogyha Maga ilyet olvas, de addig se dumáljon!”

És akkor a szünetben úgy megismerkedtünk, és kiderült, hogy ő a filozófiatanár. Sőt, tulajdonképpen ilyen KISZ tábort szervezett a gimnáziumnak Szabadi-Sóstóra. Nagyon érdekes KISZ tábort voltak, mert csak politikáról és irodalomról beszélgettünk a Miklóssal. Volt egy olyan kis köre, amibe én beletartoztam, és az olvasás az rettenetesen fontos volt, és vagy kölcsönadott? Nem! Nem kölcsönadott, hanem megajándékozott egy könyvvel, amit most itt megmutatnék. Itt van a könyvtáramban. Teljesen szétszedve, meg nagyon rossz volt a kötése. Ez a 40-es évek végén jelent meg. A Lukács Irodalmi tanulmányai, A realizmus problémái. És ez volt az a könyv, és az Almásival folytatott beszélgetés, ami engem tulajdonképpen bölcsésszé tett. Eldöntötte a dolgot, hogy én bölcsésznek, irodalmárnak, esztétafélének legyek. Mert teljesen másképpen beszélt az irodalomról a Lukács. Most ebbe nem mennék bele részletesen, mint amiket addig olvastam. És borzasztó érdekes volt, hogy lehet filozófikusan is beszélni az irodalomról és a művészetről. Úgyhogy én a pályámat

tulajdonképpen az Almásinak köszönhetem, ezen a könyvön keresztül, ami teljesen szétesik már az ember kezében, meg ritkábban forgatja az ember. Tehát az Almási személyén keresztül, ami egy nagyon varázsos személy volt akkor, hiszen fiatal volt és gyönyörű. Egy gyönyörű férfi volt, ezt azért mondjuk el. Aki tetszett a lányoknak is, meg a fiúknak is, meg úgy egyáltalán az egy jó dolog, hogyha egy tanár szép is. És okos volt, szép volt, és ez nagyon fontosnak bizonyult abban, hogy az ember örömmel olvasta agyon magát. Tehát az Almásinál azért volt egy szelíd elvárás, hogy az ember rengeteget olvasson, és mondom, hogy hivatalosan ő nem tanított engem, de meghívott ebbe a drámaelemző, drámaolvasó szemináriumába, a Keleti Károly utca 15/c., vagy micsoda, a lakásba fönn. Ő a szembe lévő lakásban lakott, és akkor oda járt a Turán Róbert, a Lázár G. szegény, aki már nem él, és még egy-két...

B. J.: a barátnőm, Vencel Panni.

B.P.: Vencel Panni, igen. És még a Petőfi Sándor Általános Fiúgimnázium különböző tagja. És a Vencel Panni, így van.

B.J.: Abba a fiúgimnáziumba lányok is jártak?

B.P.: Vencel Panni már alattunk járt, az volt az első koedukált évfolyam, és ott néztük a csajokat, mert mi még csak fiúk voltunk. Színtiszta fiúgimnázium volt, és akkor a következő évfolyamba jöttek a lányok, és a Vencel Panni egy tündöklően okos, érdekes lány volt. Sőt, azt hiszem ő be is jelentkezett a Lukácshoz, és azt folytatta.

B.J.: Igen, volt is nála.

B.P.: Ilyesmi volt, hogy egyszerűen bejelentkezett a Lukácsnál és elment hozzá. Most az Almási-féle szemináriumoknál nemcsak az, hogy el kellett olvasni a darabokat, hanem gondolni kellett dolgokat olyan darabokról, amiket akkor senki nem olvasott. Tehát a századvég, századforduló nagy színházi kultúrájával és drámaíráásával ismerkedtünk meg. Akkor jelent meg a „drámakönyvének” egy javított, azt hiszem bővített változata, az más később, 67-68-ban, de akkor írta a Miklós az új fejezeteket. És mondom, hogy ezzel a századfordulós kultúra-, tehát rengeteget fölszívott az ember: Ibsen, Strinberg, Csehov, akkor kisebbek, akiket ma már nem emlegetünk, egy nagyon fontos író, a Hebbellel akkor ismerkedtünk meg. Németül és magyarul olvastunk. Meg kell tanulni németül ugye olvasni. Oroszul azt gondoltuk, hogy tudunk, meg ilyesmi. Ez mind nagyon fontos volt, és

észrevétlenül az ember a Lukács óvoda, és Lukács iskola vonzáskörébe került. Tehát az Almásinak volt az a külön drámaolvasó és könyvolvasó szeminárium, de aztán különböző hajszálereken meg barátságokon keresztül tulajdonképpen én a magam részéről a Lukács óvodának így a legfiatalabb évfolyamába, vagy évjázatába kerültem, és ez hihetetlen fontos volt nevelődés, művelődés, társadalomérzékelés szempontjából. Ez egy nem hivatalos értelemben vett baloldali radikális gondolkodói kör volt. Rengeteget köszönhetek neki, ezt szeretném megmondani. És a kiindulópont a Miklós volt. Mindennek a kiindulópontja tulajdonképpen a Miklós volt. Nagyon-nagyon hálás vagyok neki, és ráadásul egy jópofa, alapjában véve nagyon jóindulatú mackós ember, főnökként is. Azt még hadd mondjam el így röviden, hogy főnökként nemcsak fantasztikusan biztosította a kutatási és oktatási szabadságot, mondjuk így, hogy tanszabadságot a tanároknak és a diákoknak, hanem azokban az időkben, amikor Ő kétségkívül közel állt az Aczél világhoz, és ezt egyáltalán nem érdemes letagadni vagy elhallgatni, meg is védte az embereit és a munkatársait. Az Aczéllal szemben is, meg a Pándi Pállal. Az Aczél ilyen transzmissziós személyeivel szemben is megvédte, ezekről konkrét tudomásaim és bizonyítékaim vannak. És ez nagyon is méltányolandó. Úgyhogy Miklóst én politikailag, emberileg is kitűnőnek tartanám 1989. előtti időkre nézve is. Körülbelül ezt mondanám el!